

פרוטוקול מס' 30

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
ירושלים, יום ד', יג' בסיון תש"ל - 17.6.1970, שעה 8.45.

נ כ ח ו :

חברי הועדה:
א. כץ - היו"ר
מ. אביזהר
נ. אליעד
י. גולדשמידט
ח. גרוסמן
ז. הרמן
ש. לוין
מ. פרוש
ד. קורן
א. רזיאל-נאור
י. תמיר

מוזמנים:
מר י. שריד - מנכ"ל משרד החינוך
והתרבות
מר בן-דור - משרד החינוך והתרבות
מר ישראלי - משרד החינוך והתרבות
מר גולדמן - משרד המשפטים

מזכיר הועדה: פ. פלכסר

רשמה: מ. כהן

סדר-היום:
א. שאילתות ותשובות;
ב. חוק הפיקוח על בתי-ספר, תשכ"ט-1969 -
(כללים בדבר מבחנים למתן רשיונות).

17.6.70

שאלות ותשובות

היו"ר א. כז:

אני פותח את הישיבה.

נתחיל בשמיעת תשובות לשאלות של חברי

הועדה.

מר ישראל:

נשאלה שאלה על הסעות התלמידים בחבל אשכול והשתתפות המשרד בהוצאות. תחילה אמסור אינפורמציה איך אנחנו קובעים את אחוז ההשתתפות שלנו בהסעות תלמידים, לגבי ישובים חקלאיים אנחנו יושבים עם ברית הפיקוח כדי לקבל חרות דעת על הסצב המשקי והכלכלי של הישוב, ואנחנו פועלים כתיאום הדוק מאד עם ארגון המועצות האזוריות. כל מה שנקבע לגבי פעלה הבשור או מועצה אזורית אשכול, נעשה על דעת ברית הפיקוח ועל דעת המועצות האזוריות.

בני-הספר פעלה הבשור לומדים 10 ילדים פני-יזחק, 11 ילדים פנירים, 9 - מעין-השלושה, 9 - פרעים, 9 - מצאליים ו-1 מגבולות. בסך הכל 49 ילדים. ההוצאה ליום של הסעת הילדים האלה היא 396.90 לירות. מזה, על פי הסיכום בינינו לבין ארגון המועצות האזוריות וברית-הפיקוח, אנחנו משלמים 285.12 לירות ליום. בסך הכל ההוצאה הכוללת לשנה היא 87 אלף לירות, ומה אנחנו משתתפים ב-63 אלף לירות, כלומר כשני שלישים.

אלה ההסדרים שנקבעו בכל הארץ, ואין ספק שכשאנחנו שוקלים את השתתפותנו והשתתפות הישוב, לוקחים בחשבון את הישובים המבודדים, את מצבם המשקי, את תאריך העליה על הקרקע.

אנחנו יושבים עכשיו על ההסדרים לקראת השנה הבאה. נפגישה הראשונה כבר סיכמנו שבשנה הבאה נשתתף ב-5,000 לירות בהסעות פורים חלקיים של האזור הזה. המורים והרשויות המקומיות אינם יכולים לעמוד בהוצאה הזאת. ההשתתפות כולה נמצאת עדיין בכדיקה. על כל פנים אין בדעתנו לשנות את ההשתתפות בשנה זו.

ד. סורג:

אני מבקש הבהרה. זה סידור שהתחיל רק השנה. לפני שנה המועצה הזאת סווגה בצורה אחרת, והפעבר שחל פה משבש למועצה את כל הפערכת הכספית שלה. הם בנו תכנית לפי התנאים של השנה שעברה. אני חושב שכשרוצים לעבור לשיטה אחרת, יש לעשות זאת אולי בהדרגה. זוהי מועצה חלשה, והם אינם יכולים לשאת בזה. האם לא רצוי לעבור בהדרגה לשיטה כוללת?

מר ישראל:

נבדוק את השאלה הזאת. נראה שתי הודענו למועצה האזורית, ואם הם הספיקו להתארגן לקראת זה.

לגבי טביעת שתי הגדנ"עיות ביטח הכנרת, ואיזה צעדים ינקוט משרד החינוך כדי לפנוע מקרים כאלה: נכון שפקדו אותנו כמה אסונות בתחום זה. אחרי כל אסון פינינו ועדת חקירה מקיפה מאד, לבדיקת הדבר. אנחנו מחכים בימים הקרובים לפסקנות ועדת החקירה.

מר י. שריד:

אני רוצה להוסיף שאנחנו גם בודקים את האחראים אצלנו במשרד על הגדנ"ע. נבדוק גם את עצמנו, אולי יש אצלנו נקודות תורפה.

השתדלנו שיהיו בוועדה רק אנשים מבחוץ, לא מאנשי המשרד. כשנקבל את המסקנות, בניא אותן לוועדת החינוך.

מר ישראל:

חבר הכנסת אליעד אמר שהוא נתקל בתופעה שיוצאים לאימוני גדנ"ע פעמיים בשנה לימודים, לחקופות קצרות. לפי ההוראות שפרסמנו יוצאים רק פעם בשנה בכיתה ט' יוצאים למסע רגיל של 3-4 ימים; בכיתה י' יש איפון מרוכז בבטיסי גדנ"ע, של 10 ימים. בכיתה יא' - שירות לאומי של 10 ימים. ייתכן שפה רשם, מסיבות שונות בלתי ידועות לנו, חילקו את האיפון או השירות הלאומי לשני ריכוזים של ימים. על כל פנים, אם חבר הכנסת אליעד

17.6.70

3.

יעביר אלינו את התלונה הקונקרטית - נבדוק מה קרה שם. בסך הכל בתי-הספר שומרים על מסגרת היסודית הזאת.

נשאלנו האם המשרד שאל את הצבא בנוגע להסעות הילדים של אבי בים ודובב. אני רוצה שנבהיר לעצמנו את הדברים. אין לנו מצב כזה שבכל בוקר אנחנו מחקשים עם פיקוד הצפון ושואלים אם אפשר להסיע את הילדים. ההסדר הוא הפוך, והוא עומד במבחן הסציאות כמעט יום יום. הצבא יודע בדיוק את נתיבי ההסעות של בתי-הספר. כשיש מתיחות או מצב מיוחד באזור, הצבא עוצר את האוטובוסים ואינו נותן להם לנסוע. זה קורה הרבה פעמים. זה קורא בעסק הירדן, בעסק בית-שאן, וזה קרה גם בצפון. יש אפילו תלונות של מורים שילדים מפסידיים שעורים, לפעמים גם יפסי לימודים. כשיש מתיחות בעסק הירדן וזה מגיע לשלב מסויים, המאזים מודיעים לכל מנהלי בתי-הספר או לשלוח את הילדים הביתה או להודיע להם לא לבוא לפחות. כל זה כמובן כאשר היוזמה היא בידינו, או כשאנחנו יודעים בדיוק על איזו פעולה צפויה מצד האויב.

את הנקודה הזאת הבהרתי היטב מספר פעמים בפיקוד הצפון. כל הקצינים בכל הדרגות קיבלו הוראות ברורות בעניין זה, שהם אחראים למעשה על האות הירוק הקבוע שניתן להסעות של בתי-הספר, אלא אם ניתן אות אחר.

לגבי ביטול הסעות הילדים - השאלה הזאת שנויה במחלוקת גם כאן. העלינו את השאלה הזאת בערב חג השבועות בפני אלוף פיקוד הצפון, וייתכן ששאלות אלה יובאו לבידור אפילו בוועדת השרים לענייני בטחון. איש אינו יכול להבטיח שגם כשנבטל את ההסעות, שלא יקרו אסונות בתוך בתי-הספר. השאלה היא אם נעשים טאמפזים נפרדים כדי לצמצם את האסונות ולהביאם למינימום. הקשר ההדוק שלנו, גם במשרד הראשי וגם בלשכת הצפון, עם פיקוד הצפון ועם הקצינים האחראים על ההגנה המרחבית, נטע בנו אמונה שאנחנו עושים כל מה שביכולתנו כדי להבטיח שלא תהיינה הפחעות, שלא יהיו אסונות.

לגבי כדאיות בתי-הספר האזוריים בגבול הצפון - השאלה איננה תקציבית. המניע להקמת בתי-הספר האזוריים היה בעיקרו פדגוגי. וכמובן שהכרעה חד-משמעית חדה בעניין זה מבחינה בטחונית יכולה לבטל את ההסעות. אבל אין הכרעה כזאת. השאלה הובאה לדיון פחדש לאחר ישיבת ועדת החינוך, לפני אלוף הפיקוד. גם הרשיתי לעצמי למסור את הדעות שהושמעו כאן, והוא אמר שזאת באמת שאלה להכרעה.

בזה אני עונה על המשאלה של חברי הכנסת ורדיגר וגולדשמידט, שהמשרד יבדוק את כל מערכת בתי-הספר האזוריים לאור המצב. זוהי הבדיקה המחודשת. אנחנו כאן מחכים להכרעה ברורה מאד מצד מי שמוסמן להכריע.

על חברי הכנסת לדעת ששאלה זו אינה נובעת רק להסעות. היא נובעת גם לקייטנות. כל אקט של ריכוז ילדים או של הסעת ילדים היום בגבול הצפון - יש בו גם אלמנטים של סיכון, כשם שיש סיכון בעובדה של פיזור הילדים והחזקתם בבתיים או בכל מקום אחר. גם זה עניין שרק שלטונות צה"ל יכולים להכריע בו, מה עדיף. והיום קשה להכריע בשאלה מה עדיף: לרכז את הילדים בקיץ בבית-שאן במסגרת לימודית חינוכית, או לא. על כל פנים לא אנחנו נפסוק בזה. אנחנו נציית ונקבל כל הוראה והנחיה שהגוף המוסמן בעניין זה יכריע.

מר י. שריד:

מצד משרד החינוך נעשות הכנות, בעיקר הכנות תקציביות וארגוניות, לרכז את הילדים בכל ישובי הספר לפחות לעוד חודש ימים בקיץ, אם שלטונות הבטחון יאמרו לנו שאין בזה סיכון בטחוני. בתוך זה אנחנו מקיימים עכשיו משא ומתן עם ארגוני נשים ומועצות הפועלות, כדי להוציא את מרבית הילדים או כל הילדים מגיל מסויים, ל-10-12 יום למרחבי הארץ, במקום שהם יוכלו לישון בשקט. זו הוצאה תקציבית די גדולה. חיפשנו כל מיני דרכים אחרות כדי להגיע לפתרון הבעיה, ברגע שיינתן לנו אישור מצד שלטונות הבטחון שהריכוז אינו מסכן את שלום הילדים. הם יחליטו לפי שיטב שיקולם ואחריותם.

סר ישראלי:

חבר הכנסת קורן ביקש לדעת מה אנחנו עושים בתחום ההיגיינה הנפשית של הילדים. נעשו כמה נסיונות ראשוניים בענין זה. ביקשנו את המפקחים שלנו לחינוך חברתי לבלות עם הילדים במקלטים, ללון אתם במקומות שהם לנים, כדי להגיע למסקנות ברורות במה אפשר להעסיק את הילדים ולענין אותם, ומה הטפול הנפשי שאפשר להמליץ עליו בפני המורים וההורים במקרים קשים או כטיפול פרופילקטי. נעשתה פעולה כזאת בשנה שעברה במספר קיבוצים שהיו אז בכותרות, ועכשיו התחילה הפעולה בעיירות שמבלו מהפגזות.

נסיון שני נעשה עוד בשנה שעברה, והוא נמשך גם השנה, לשחף כמה פסיכולוגים ופסיכיאטרים בבדיקת ילדים בעונות קבועות, מבין אלה שנמצאים בישובים מופגזים, ולקבל מהם המלצות מה אפשר לעשות. יש לנו המלצות ראשונות שלהם. הדברים הועברו קודם כל למשקים ולקיבוצים שהיו הראשונים שפתחו בפעולה זו, ועכשיו מעבדים גם חכניה של הפעלת המלצות בעיירות הפיתוח. אני יכול רק לציין שהילדים עכשיו הם לפני המסבר הנפשי הגדול. כי אחרי המסבר הנפשי הגדול יכולים רק רופאים לספל. פסליצים תעסוקה מלאה של ילדים במקלטים. אז קודם כל צריך ליצור תנאים טובים בהם. ענין זה הובא בדחיפות בפני פיקוד הצפון. אלוף הפיקוד הבטיח שבימים הקרובים ייעשו מאמצים גדולים כדי לשפר את המקלטים בעיירות הפיתוח. מצב המקלטים בבית-שאן אינו סניח את הדעת, קשה, וביחנה לנו הבטחה שיעשו מאמצים גדולים פאר בענין זה. היום עדיין יש פים על רצפת המקלט בגובה של 10-12 ס"מ. אבל הצבא עוד מטפל בזה.

בהזדמנות זו הבאנו הצעה בפני פיקוד הצפון שבשתי מועצות אזוריות ובעיירות פיתוח יתמנו מפקדי עיר. בכל הצפון נתמנו לעת עתה שני מפקדי עיירות: בבית-שאן ובקריית-שמונה. בימים אלה יתמנה מפקד לשלומי. ביקשנו לסנות עוד שני מפקדים לפועצה האזורית מעלה הגליל ולפועצה האזורית פרום הגליל. בקשתנו לא נתקבלה, כי זה לטוען שלפועצות אזוריות הוא לא ימנה מפקדים. אבל הקצין האחראי על ההגנה המרחבית הבטיח לבוא בדברים בדחיפות עם שתי המועצות האזוריות ולעזור להן לקדם את נושא הבטחון באותם ישובים.

חבר הכנסת לויין ביקש לדעת מה מצב הספריות בישובי הצפון. גם אלוף הפיקוד ביקש מאתנו לבדוק זאת. הוא נוכח לדעת בביקוריו שיש מחסור בספריות. ביקשנו את מדור הספריות שלנו לבדוק זאת, ובכל מקום שזה לא קיים - למצוא דרך, לציייד את בחי-הספר האלה בספריות במספר מספיק, כדי שהילדים יוכלו לקרוא גם בזמן שהם מבלים במקלטים וגם אחרי הלימודים, בבית.

לגבי השלפת הסמכתם של הפורים בישובי ספר טובהקים - לאחר האסונות שקרו שאלה זו לא עמדה אצלנו בעדיפות ראשונה או בראש רשימת הדברים הדורשים טיפול. אבל ביקשנו את המחלקה להשתלמות לפצוא פתרון לפורים אלה. אין לי ספק שהוצאת הפורים בקיץ ללימודים, יש בה גם חלק מהטיפול בתחום ההיגיינה הנפשית שלהם. על כל פנים נקדיש תשומת לב למשאלה זו לקראת פתיחת שנת הלימודים הבאה.

חברת הכנסת הרמן שאלה אם אי אפשר להפעיל אוטובוס פטורייין להסעות הילדים. הצבא אינו נוטה לקבל את ההצעה הזאת.

הי"ר א. כץ:
הנושא לא ירד מסדר-יופנו בשבועות הקרובים. ביום רביעי הבא יבוא לישיבת הועדה שר החינוך, והישיבה תוקדש רק לנושא זה, המצב בישובי הספר, במיגזר החינוכי.

פניתי ליו"ר ועדת הפנים וביקשתי דו"ח על דיוני ועדת הפנים המשותפת לנושא המקלטים במפעלים חינוכיים.

א. אליעד:
קראתי בעתון שצפויים שוב זעזועים במכון האוניברסיטאי בחיפה, עם אינסי שביתה של החלטידים בקשר לביטול הבחירות. אני מבקש שהיושב-ראש יתעניין בנושא זה.

17.6.70

ש. לויין:

שאילתה ליושב-ראש הועדה: בדבריו בכנסת בדיון על משרד החינוך הוא ציין שעל פי מחקר שנעשה ירודה מאד רמתם של בתי-הספר היסודיים. הייתי מבקש, אם אפשר, לקבל את המחקר. לדעתי זה ענין שצריך לענין את חברי ועדת החינוך, וחשוב לדעת על מה מתבסס מחקר זה, מה הנתונים, לפי איזה שיטות נערך ומה המסקנות. אני שומר לי את הזכות להעיר הערותי לאחר שנקבל את המימצאים.

היו"ר א. כץ:

החוקר הוא איש בר-סמכא בענין זה. אפנה אליו ואשאל אותו באיזו מידה אני יכול לצטט אותו ואת מחקריו. אני גם אזמין אותו לוועדה. זהו מחקר מרוזמן, ובמקרה כזה צריך את הרשות של המזמין.

ד. קורן:

מה מערכת היחסים בין משרד החינוך לבין עובדי החינוך המשלים?

מר י. שריד:

היחסים הם טובים מאד.

היו"ר א. כץ:

השאלה נשאלה לפני כחודש, ניתנה עליה תשובה קצרה מפי מר שריד. אני מציע שנקבל תשובה יותר מפורטת ומוסמכת, לאור כל מיני תזכירים שאנחנו מקבלים ופגישות שמתקיימות אתנו.

א. רזיאל-נאור:

במשרד החינוך מוקדשת תשומת לב רבה לכל הקשור בחינוך המשלים, יש לכך מדור מיוחד. לכן התפלאתי לקרוא בתזכיר שקיבלנו שעובדי החינוך המשלים הם חברי הסתדרות הפעילים.

היו"ר א. כץ:

זה ענין של ההסתדרות הכללית.

א. רזיאל-נאור:

הופיעה ידיעה בעתונות לפני זמן מה שהם עומדים להפסיק את עבודתם בכל המועדונים ובתי התלמיד. הם גם טענו שהם פנו למשרד החינוך ולא בענו. הייתי מבקשת לדעת אם אמנם יש איזה קשר אתם, לאיזה מסקנות הגיעו, האם באמת צפויה שביתה או שהענינים הסתדרו, וכיצד?

היו"ר א. כץ:

הבוקר פורסמו בכמה עתונים בהבלטה ידיעות על קבוצה של 30 תלמידים מבית-הספר העירוני ג' בירושלים, בהנהלתו של ד"ר קירשנבויים, שברגע האחרון קיבלו הודעה על סילוקם מבית-הספר בסוף כיתה י"א. יש שם גם תגובה של דובר המשרד שהדבר לא ייתכן אלא באישור מפקח. הייתי רוצה לדעת מה האמת בידיעה, מה הן העובדות, מה הרקע לסילוקם של 30 או 32 תלמידים.

מ. פרוש:

לפי איזה קריטריונים ניתנות ההקצבות מתקציב הפיתוח לבנינים המיועדים למועדוני נוער. הייתי רוצה לדעת איזה סוגים של מועדוני נוער הוקמו בשלוש השנים האחרונות מתקציב זה, כמה כלליים, כמה דתיים, כמה של החינוך המוכר וכו'. עד כמה שידוע לי, הנוער הלומד בחינוך המוכר לא קיבל עד כה שום הקצבה להקמת מועדון נוער מאיזה סוג שהוא.

היו"ר א. כץ:

התשובות לשאילתות יינתנו בישיבה הקרובה.

חוק פיקוח על בתי-ספר, תשכ"ט-1969

מר י. שריד:

אני רוצה להודיע שלגבי העקרונות למתן פטורים החלטנו לוותר בשלב זה על העקרון שניתן פטור לבית-ספר שהמדינה משתתפת בהחזקתו או בניהולו. לפיכך אנו מוחקים את סעיף קטן (4), האומר: "המדינה משתתפת בהחזקת בית-הספר או בניהולו". אני מדגיש את המלים בשלב זה, כי יכול להיות שאחרי נסיון של שנה-שנתיים נצטרך לשנות משהו, אז נביא זאת שוב לוועדה.

היו"ר א. כץ:

התשובה ברורה. היא מספקת את אלה שהעלו אותה.

17.6.70

כללים בדבר מבחנים למתן רשיונות

מ. בן-דור: המבחנים למתן רשיונות מפורטים בחומר המונח לפניכם.

לגבי תכנית הלימודים, מערכת השעורים ומשך הלימודים - משרד החינוך מפרסם מדי פעם מערכות שעורים, תכניות לימודים, ואלה מחייבים את בתי-הספר השונים. לפי התכניות האלה ידונו בבקשות של בתי-ספר לפתוח או לקיים מוסד, הכל לפי סוג בית-הספר כמובן.

נקודה שניה היא הכשרתם וכושרם המקצועי של סגל עובדי החינוך. זה מתחלק לפי רמת בית-הספר: בבית-ספר שבו ניתן חינוך גן-ילדים המבחן הוא "היות עובדות חינוך בעלות תעודה מבית-מדרש מוכר לבגנות או בעלות הכשרה אחרת, שהוכרה לענין זה על-ידי המנהל הכללי". לגבי בית-ספר שבו ניתן חינוך יסודי - המבחן הוא היות עובדי החינוך בעלי תעודה מבית-מדרש מוכר למורים או בעלי הכשרה אחרת, שהוכרה לענין זה על-ידי המנהל הכללי. לגבי בית-ספר שבו ניתן חינוך על-יסודי - יש תקנות למתן רשיונות הוראה והדרכה בבתי-ספר על-יסודיים, לפיו נותנים רשיון לכל אלה המלמדים או המדריכים בבתי-ספר על-יסודיים. התקנון ידוע, מפעם לפעם מתקנים ומעדכנים אותו.

ש. לוין: אני סבור שיש להשלים את הסעיף המדבר על הכשרתם וכושרם המקצועי של מורים העובדים בחינוך היסודי. מן הדין שבבית-הספר היסודי יוכר תוקפה או ערכה של תעודת הסמכה בעקבות בחינוך מילואים. אני מציע שבסעיף זה יהיה כתוב: עובדי חינוך בעלי תעודה מבית-מדרש מוכר למורים או בעלי תעודת הסמכה בעקבות בחינוך מילואים.

י. גולדשמידט: האם יש הכרח במבחנים שונים לגבי חינוך יסודי וחינוך על-יסודי? בחינוך על-יסודי הדרישה היא לרשיון הוראה. בחינוך על-יסודי מלמדים סטודנטים רבים. לאלה מוציאים רשיון הוראה זמני, לפי כללים מסויימים. הדבר לא נזכר כאן. לגבי החינוך היסודי לא קיים המונח רשיון הוראה. אחדות המינוח נראית לי דבר שכדאי לבדוק אותו, שגם מורה בבית-ספר יסודי או גננת, לאחר שהוכיחה את השכלתה, יקבלו רשיון הוראה.

לפי החוק, המבקש לפתוח גן ילדים או בית-ספר צריך להגיש את הבקשה לפחות שלושה חודשים לפני הפתיחה. ואם הוא רוצה לדעת לא בסוף אוגוסט אם המשרד נתן לו את הרשיון, אלא זמן מה לפני כן - הרי הוא צריך להגיש את הבקשה לא ביוני אלא בפברואר או מרץ. אני שואל מי יכול למלא את הדרישה הזאת, שבעת הגשת הבקשה בפברואר או מרץ כבר ינקוב בשמו של עובד החינוך, ויוכיח על-ידי המנהל הכללי שאכן המועמד שלו ממלא את הדרישות האלה. אינני חולק על כך שזה רצוי, אבל אם רוצים לעמוד על ביצוע הדבר הזה, פירוש הדבר נעילת שער באופן מוחלט לפני כל אפשרות של פתיחת מוסד חינוך כלשהו. הדבר עלול להיתקל בקשיים. אפילו בזמנים של ריויה מסויימת בשוק העבודה זה איננו קל, על אחת כמה וכמה בזמנים של מצוקה וחוסר ידים עובדות בתחום החינוך.

האם המדינה מסוגלת לגבי עצמה לעמוד בתנאים אלה? אם המדינה אינה יכולה 3 או 5 חודשים לפני הזמן לסמן כל עובד שיעבוד ב-1 בספטמבר, האם זה צודק והגון לדרוש תנאי זה ממיסד פרטי, שיש לו איזו מחשבה לפתוח מוסד, אולי אפילו מוסד שהמדינה מעודדת את פתיחתו, כמו בני ילדים לגילאי 3-4.

א. רזיאל-נאור: אני רוצה להתייחס להצעת חבר הכנסת לוין. אני סבורה שהניסוח המוצע כאן הוא כולל, ואין צורך לפרטו. מדובר פה על תעודה מבית-מדרש מוכר למורים או בעלי הכשרה אחרת שהוכרה לענין זה על-ידי המנכ"ל. תעודת הסמכה ודאי הוכרה. אם רוצים להגיע פעם למצב שבו ההוראה תהיה מקצוע מסודר ומכובד על-ידי העוסקים בו ועל-ידי החברה, אין צורך לקבוע בחוק שאפשר גם לא לגמור בית-מדרש למורים. אני בעד זה שירשו לגשת לבחינות. זו צריכה להיות המדיניות. מי שניגש לבחינות מילואים ועובר אותן, זוכה גם כן לתעודה זו. אבל אין צורך שהמצב הבלתי נורמלי שלנו יהיה כלול בתוך החוק וייהפך לנורמלי. זה לא טוב לענין החינוך ולענין המורים.

17.6.70

.7.

ד. קורן:

ברוב המקרים יש זהות בין המונחים הכשרתם של עובדי סגל החינוך וכושרם המקצועי. אבל יש מקרים שאין הכשרה במונח של תעודה, כפי שאני מכיר כמה מחנכים בהתיישבות העובדת. יש ודאי גם אחרים. ישנם מקרים שיש הכשרה, אבל אין כושר מקצועי: אדם גמר עם ציונים טובים, אך אינו מתאים להוראה. הפירוש בטור ב' מתייחס רק לענין ההכשרה. השאלה היא אם לא כדאי למחוק בכותרת את המלים "וכושרם המקצועי". אני יודע שזה אינו נוגע לרוב רובם של המחנכים, אבל זה נוגע למספר ניכר של מחנכים.

מר י. שריד:

כך זה כתוב בחוק. אנחנו מביאים כאן את הכללים שידריכו את המנהל הכללי בשעת מתן או אי-מתן הרשיון. זה מתבסס על החוק העיקרי. היה על כך בירור רחב. לא עולה על הדעת שנוותר על המלה "הכשרה". נוסף על כך צריך להיות גם כושר מקצועי. ישנם מקרים כמו שהזכרת, ישנם גם מקרים הפוכים. אם לאדם יש הכשרה, אך אין לו כושר מקצועי, וזה הוכח על-ידי מפקחים ומנהלים - המנהל הכללי ישקול אם לתת למורה זה הימור הוראה או לא. לא יכול להיות אחרת, אם אתה רוצה לשמור גם על העקרון של כושר מקצועי. כי ההכשרה היא הכרחית.

ש. לוין:

בסעיף 1 כתוב: "המנהל הכללי, שעה שהוא שוקל אם הובטחה בנית-ספר רמה נאותה בעניינים המפורטים להלן בטור א'...". לפי זה יוכל המנהל הכללי לומר: אני מאשר מורים שגמרו בית-סדר למורים. אם לא נזכר בספורש שגם הסמכה על-ידי בחינות מילואים פירושה רמה נאותה, יוכל המנהל הכללי לומר: לענין זה איני מכיר מורה שהוסמך על-ידי בחינות כאלה. צריך לנסח את החוק בצורה ברורה. המלים "הכשרה אחרת שהוכרה לענין זה על-ידי המנהל הכללי" אינן מבטיחות את זכותם של מורים שהוסמכו על-ידי בחינות מילואים. אני רואה בזה חשש מעשי.

היו"ר א. כץ:

אם ייאמר "בעלי תעודה אחרת" - האם זה יספק?

ש. לוין:

כן.

היו"ר א. כץ:

הדבר נרשם. משרד החינוך אינו מתנגד. הוא יחפש לכך את הניסוח המתאים. אבל כדאי שנלך לפי הכלל ולא לפי היוצא מן הכלל. מוסכם על כולנו שהיינו רוצים שכולם יקבלו הכשרה מסודרת ומאורגנת.

ז. הרמן:

דעתי היא שיש להשאיר את הנוסח כפי שהוא. אסור להשאיר יותר מדי מקום לפירושים. בדברים מסוג זה מוכרחים לסמוך על השכל הישר של מי שצריך להחליט.

א. רזיאל-נאור:

זה הניסוח הרגיל בחוקים. אם יהיה כתוב כמו שחבר הכנסת לוין מציע - אז אין צורך ללמוד בסמינר.

היו"ר א. כץ:

לאור העובדה שבסופו של דבר בית-הספר היסודי הוא מחוץ לחוק הזה, והמגמה בעתיד היא שהוא לא ייכנס לחוק והמדינה תישאר הבעלות - אני מציע שחבר הכנסת לוין יוותר על הסתייגותו.

ש. לוין:

לא התכוונתי להגביל את המנהל הכללי.

מר י. שריד:

אני רוצה להתייחס לדברי חבר הכנסת גולדשמידט, ובזה תהיה גם חשובה עקיפה לחבר הכנסת לוין. בחינוך העל-יסודי המצב יותר חמור מאשר בחינוך היסודי. כשאנחנו אומרים שבחינוך היסודי מספיקה תעודה שהאיש גמר סמינר, אם לא נפסל משום מה מטעמי בטחון, בריאות או מטעמים אחרים הקבועים בחוק - אז חזקה שהיסוד של גמר סמינר או בחינות מילואים או כל דבר אחר שהוכר על-ידי המשרד כהכשרה מתאימה, הוא כבר רשיון הוראה. הוא אינו צריך לבקש רשיון הוראה. לעומת זאת בחינוך העל-יסודי, ולזה יש סיבות היסטוריות, לא מספיק שאדם גמר אוניברסיטה ובית-ספר לחינוך, ויש לו תעודות, הוא אינו הופך באופן אוטומטי להיות מורה.

17.6.70

הוא צריך לבקש היתר הוראה. יש היתר הוראה זמני, כשהאיש עוד לא גמר אוניברסיטה ואין לו ההשכלה הדרושה. ההיתר ניתן מתוך הנחה שבמשך הזמן הוא יסיים את האוניברסיטה, וישלים את הבחינות. יש מקרים רבים שאדם נכנס לעבוד לפי היתר הוראה זמני, עובד שנתיים-שלוש, ואם לא השיג את ההשכלה הדרושה - הוא מפוטר.

לא הייתי מציע שננהיג את החומרות הנהוגות לגבי החינוך העל-יסודי - בחינוך היסודי. אם אדם למד בסמינר למורים, שהוא מוסד ממסלתי - מדוע עליו לבקש רשיון הוראה? בחינוך העל-יסודי, כל אדם למד במקום שלמד. יכול אדם ללמוד באוניברסיטה, אבל לא חינוך. היו הרבה מורים לא מוסמכים שהיתה להם השכלה חלקית, לא מושלמת, ולא המדינה דאגה להכשרתם. כל אחד חיפש לו את האפיק הנחוץ לו כדי לקבל את ההכשרה הדרושה. אז אמרנו שאדם כזה צריך לבקש רשיון הוראה. ייתכן שיבוא יום שגם בחינוך העל-יסודי נאמר שמספיקות תעודת גמר של האוניברסיטה ובית-הספר לחינוך, אלא אם האדם ייפסל אחר כך בשל כושרו המקצועי. אבל לעת עתה איננו מסנים, ואני מציע שלא נשנה את הדברים בעקבות חוק הפיקוח. אני מציע שלגבי המורה היסודי עוד לא נאמר "רשיון הוראה", אלא באמת ההכשרה המוכרת מספיקה כדי שהוא יוכל להיות מורה בבית-ספר יסודי.

לגבי בחינות מילואים - לעת עתה מורה שקיבל את הכשרתו על-ידי בחינות מילואים הוכר על-ידי משרד החינוך. המשרד עושה את הבחינות, האיש מקבל תעודת הסמכה מהמשרד. ובכן אין סכנה שהמנהל הכללי יאמר: איש זה לא יקבל. אלא אם כן המשרד ישנה את מדיניותו, לא בקשר עם חוק הפיקוח. אם המשרד יחליט פעם שכל מי שנבחן בחינות מילואים, מהיום ולהבא, שזה אינו מספיק - הוא יבטל את המוסד הזה של בחינות מילואים, ואז לא תהיה קיימת שאלה כזאת. כל שינוי כזה לא יהיה רטרואקטיבי.

חבר הכנסת גולדשטייט. שאל כיצד יוכל מגיש הבקשה לציין את שמו של המועמד שלושה או חמשה חודשים לפני פתיחת המוסד. היום המצב הוא שאדם יכול לפתוח גן ילדים, ורק אחר כך לבקש רישום ואישור. אחר כך אפשר לסגור את הגן. החוק מדבר על כך, בסעיף 9. בגן ילדים ברוב המקרים הבעלים היא גם הגזנת. גני הילדים של ארגוני נשים, ויצ"ו, אמ"ן ואחרים, אינם גנים פרטיים. ובכן יש אפשרות להגיש את הבקשה חלקים חלקים: המבקש יאשר שיש לו בנין, את שם הגזנת או המורה יגיש בעוד חודש-חודשיים. אז הוא יקבל רשיון זמני, עד שיגיש את שם המועמדת. יש מקרים שדואגים לעובד החינוך זמן רב לפני כן. על כן גם כאן אין לשנות. היו לנו דיונים רבים בועדה כמה זמן צריך לתת לבעלים כדי להגיש את הבקשה, כדי שאפשר יהיה לברוק את העניינים.

אני מציע לא לשנות זאת, כי מדובר על כללים שלפיהם ינהג המנהל הכללי בשעת מתן הרשיון.

היו"ר א. כץ: אני מבין שלגבי המכלול הראשון של הכשרת מורים וכושרם המקצועי של סגל עובדי החינוך התגבשה פה הדעה שאפשר להשאיר את הנוסח המוצע לגבי בית-ספר שבו ניתן חינוך יסודי. משרד החינוך שמע את דעות חברי הועדה, והוא יתחשב בהן.

השאלה של חבר הכנסת גולדשטייט נשארת בעינה. נדמה לי שלפי החוק צריך להגיש את הבקשה ארבעה חודשים לפני כן. כך המצב לגבי מספר מסויים של מורים, ובעיקר בחינוך העל-יסודי ואולי גם בגני ילדים, ההתקשרויות אינן נעשות בפרק זמן כה גדול לפני הפתיחה, במיוחד בסוג זה של בתי-ספר פרטיים שבעיקר אליהם מכוון החוק.

אנו עוברים לסעיפים הבאים.

מר בן-דור: לגבי מבני בתי-הספר נתקלנו בקשיים מסויים. קל לקבוע הנחיות, תקנים או כללים לגבי בתי-ספר חדשים. יותר קשה לעשות זאת לגבי בתי-ספר קיימים. המשרד הכין כללים לגבי בתי-ספר חדשים. עומדים לפרסם אותם. ביקשנו מאלה העוסקים בכך לצמצם עד המינימום האפשרי את הדרישות לגבי בתי-ספר קיימים, כדי שהם יוכלו לעמוד בהן. הדברים פורסמו בחוזר המנהל הכללי.

17.6.70

הסעיף הבא מדבר על תנאי הבטיחות בנית-הספר. העברנו לחברי הועדה את הוראות הבטיחות לגבי ילדים. יש גם תקנות בטיחות לגבי בתי-ספר יסודיים. עכשיו נדפס והולך חוזר חדש של המנהל הכללי. כאן נאמר שהחוזרים האלה יפורסמו בתשל"ל. הם ייצאו רק לקראת שנת תשל"א. עכשיו מבינים גם הוראות בטיחות לבית-הספר העל-יסודי. ייתכן שלעת עתה נוציא את בתי-הספר העל-תיכוניים מהרשימה הזאת.

לגבי סעיף (5), הריהוט והציוד של בית-הספר, התקשינו לקבוע תקנים ברורים, והיינו צריכים להסתפק, על כל פנים בשלב זה, על מנת לא להכביד יתר על המידה על המוסדות הקיימים, במשפט כללי האומר: "התאמת הריהוט לגילם של התלמידים והתאמת הציוד לדרישות תכנית הלימודים ולמספר התלמידים". זה משאיר כוח שיפוט די רחב בידי אלה שיבואו ויבדקו. אם תנאים אלה יהיו סבירים לגבי בתי-ספר קיימים, אפשר יהיה להסכים לזה. אבל אין ספק שבמשך הזמן יהיה צורך להגדיר ביתר בהירות מה יהיו התקנים לגבי ריהוט וציוד.

הסעיף האחרון, (6), מדבר על הבסיס הכספי לקיום בית-הספר. אלה דברים די ברורים. השאלה הייתה מה זה בסיס. אם מבקש הרשיון מבטיח את זה לשנה - האם זה מספיק? או שצריך לבקש ממנו להראות שהמוסד מבוסס לא לשנה בלבד, אלא לחמש שנים. הגענו למסקנה שבדרך כלל מדובר על בית-ספר שלוקח שכר לימוד, אז הוא צריך לפחות להראות שיש לו כמה לכלכל את המוסד במשך שנה אחת. זה איננו כתוב פה, אבל בהוראות למילוי טופס יש פירוט רב יותר. אמנם מוזכרים כאן שלושה כללים, אבל כשהמבקש מגיש את הבקשה, הוא צריך להמציא יתר פירוט.

יש כאן תוספת. היא באה להסביר את סעיף (1) בטור א', מה הן תכניות הלימודים וכו' שהן בתוקף היום.

א. רזיאל-נאור: אני רוצה להתייחס לסעיף (5), הריהוט והציוד של בית-הספר. אני רוצה לשאול, למשל לגבי מעבדה, מה הן הדרישות, מה הגבולות ההגיוניים?

הי"ר א. כץ: ההתנגדות של איגוד בתי-הספר הפרטיים לחוק נובעת בעיקר מסעיפים (3) ו-(5). הטענה הבסיסית שלהם היא זו: הם מוכנים לקבל את כל המגבלות התקנות הקשורות ברמת סגל ההוראה, בהבטחת הבסיס הכספי ובשמירת מערכת השעות הרשמית ותכנית הלימודים המקובלת. הבעיה של בתי-ספר אלה, שבין כותליהם לומדים כ-10 אלפים ילדים, היא שהם אינם יכולים לעמוד בתנאים של הבניין המתבקשים מחוזר המנהל הכללי. במאמר מוסגר אני רוצה לומר שנדמה לי שיש גם בתי-ספר ציבוריים, ציבוריים למחצה, שאינם עונים על הדרישות המבוקשות פה. אין לי סטיסטיקה, זו רק התרשמות.

לגבי הסקטור של בתי-הספר הפרטיים שעליהם אנחנו מדברים, מטרת החוק היא שבתי-ספר אלה או יעלו את רמתם, או ייעלמו מהאופק. אמרתי להם: ככל שירחיבו את חוק לימוד חובה על בתי-הספר העל-יסודיים - הם ייעלמו. מצד שני הם טוענים שאינם יכולים להשקיע היום סכומים גדולים מאד בשינוי מבנים. מדובר בעיקר על בתי-ספר בערים הגדולות, ששם אין אפשרות להוסיף אולסי התעמלות וחצר. למעשה קבלת החוק כפי שהוא, עם תקנות אלה, פירושה לגבי בתי-ספר רבים - סגירה.

הם באים גם עם טיעון פדגוגי: מה יעשו 10 אלפים הילדים הנפלטים מבתי-הספר הציבוריים. יש כאן לחץ של הילדים, לחץ של הורים, ובמקום האחרון - לחץ של החוק. אנחנו כשליתי ציבור צריכים לתת את דעתנו על השאלה מה יעשו אותם כך וכך אלפי ילדים, איש אינו יודע את המספר, אבל הוא אינו קטן. אילו הייתה התחייבות חד-משמעית של משרד החינוך לקלוט במוסדות בעלי רמה את הילדים שנפלטים ממוסד א' או ב' - הייתי אומר: נקבל את התקנות האלה, שהן דרקוניות לגבי אותו סקטור של בתי-ספר, מתוך הנחה שאי אפשר שילדים ילמדו בתנאים כאלה. אני חייב להביא שיקול זה בפני חברי הועדה. מה שמופיע בחוזר מיוחד ב' לגבי בתי-ספר קיימים, פירושו המעשי הוא סגירת בתי-הספר.

הערה נוספת לגבי הבסיס הכספי. אם מר בן-דוד דיבר על שנה, אני מציע שזה יופיע בתקנות. לא אחת אנחנו עומדים בפני חופעות שבתי-ספר אלה נסגרים באמצע השנה, אין להם כסף לשלם משכורות למורים וכו'. אני מציע שבסעיף 6(1) ייאמר, לפחות כדי שנה אחת.

לוין:

אני תומך בהצעת היושב-ראש לגבי הבסיס הכספי, לאמור שיהיה בסיס כספי לפחות

נה אחת.

אני מציע לרכך מעט את סעיף (3), הנוגע בני בתי-ספר, ואפילו בסעיף (5), המדבר על הריהוט והציוד של בית-פר. אינני מציע שום ריכוך בסעיף (4) על תנאי הבטיחות, אלא אפילו מרה. אם הכרירה היא לימודים בתנאים לא נוחים או שוטטות ברחוב, אני דיף לימודים בתנאים לא נוחים. מה שאין כן בענין הבטחון, שאי אפשר סכים שבימינו יקיימו כיתות בבתי-ספר שאין בהם מקלטים או מחסות.

אני מציע ריכוך הנוסח של סעיפים (3) (5) באופן זמני, אולי לתקופה של שנתיים-שלוש. אחרי זה הועדה תוכל זור ולדון בענין, אם יתברר שיש הרחבה נוספת של חוק לימוד חובה.

גרוסמן:

אני רוצה להתייחס לדברי היושב-ראש. יש בתי-ספר ממלכתיים, אחד כזה ראיתי באופקים, י כל הכללים צריך לסגור אותו מיד, מכל הבחינות.

י. שריד:

החלטנו לפני שנתיים לבנות אותו מחדש ולתקן את המצב; העברנו כסף למועצה קומית. היא הוציאה אותו לדברים אחרים.

גרוסמן:

המציאות שם עכשיו היא כזאת שאין גדר, אין חצר, אין מרפסת, אין שום דבר. ראיתי כיתות ומדות במרתף, איפה שמתרוצצים עכברים באמצע היום. כל זאת ראיתי לפני פר שבועות במו עיני.

אני יודעת שיש בעיה של מוסדות פרטיים לל, גם בתחום הבריאות, החינוך, והרמה. רמת המוסדות הפרטיים, גם עד, בריאות וחינוך, היא תמיד יותר נמוכה. מוסדות חינוך אלה תמיד לטים את המקרים שאינם נקלטים במוסדות הציבוריים והממלכתיים. לא ענו למצב הרצוי של מדינת סעד שמקיימת את המוסדות האלה שנותנים רותים. אבל מכיון שכך, צריך לתת להם לחיות, אבל צריך לתבוע מהם ה, גם מבחינת הלימודים וגם מבחינת התנאים. יש לתבוע תנאים מינימליים. ד עם זאת יש לרכך כמה דברים, ואינני רוצה להתייחס לפרטים.

אליעד:

אני משתומם שמשרד החינוך הביא תקנות כה חמורות בענין המבנים והציוד. משרד ינוך יודע היטב שאנחנו לא יכולים עדיין לקלוט את כל הילדים האלה. מצד י יש להבדיל בין רמה, סגל, מצב כספי, וכו', ובין המבנים. אני מבין ש דרישות מינימליות שאי אפשר שיהיו למטה מהן. אבל מה שמוצע כאן, אינו עומד במבחן המציאות. לגבי בתי-ספר שקיימים היום, אם אפשר בטיח את רמת הלימודים, את הסגל, את התוכן, ההחזקה הכספית - הייתי ד רוצה שהם ימשיכו להתקיים. אינני חושב שבוונת החוק היא שנתבע מהם אים כאלה שהם לא יוכלו לעמוד בהם, ושאר כך יילדים ייפלטו מהם.

הרמן:

בתקנות מסוג זה יש לשאוף להשגת יעד יותר גבוה, אבל יש לקחת בחשבון שאי אפשר וציא את זה לפועל בבת אחת. אני חושבת שהיה יותר רצוי להעלות קצת הרמה, מאשר לדרוש רמה מינימלית.

לגבי הוראות הבטיחות לגבי ילדים - בחוזר נהל הכללי מדובר על כך שיש לפתוח את הגן בשעה שמונה בבוקר, ושהעוזרת יכה לבוא רבע שעה לפני כן ולפתוח אותו. כן נאמר שכל ילד צריך להגיע נ בליווי מבוגרים. אני יושבת בצוות של אנשים המתעניינים מאד בכל מה וגע לגבי ילדים. נמסר לי שהיה סקר שהוכיח שיש תאונות בקרב ילדי גן קא בין השעות 7.30 - 7.45 בבוקר. הדבר נובע מכך שאמהות רבות יוצאות בודה בבוקר, ועליהן להגיע לעבודתן לכל המאוחר ב-7.45. אני מציעה נות את השעה ולהקדים אותה ל-7.30, ואפילו ל-7.15, אם זה ניתן.

פרוש:

אני מציע לקבל את התקנות האלה, אבל כסייג אחד, והוא של מלכתחילה ובדיעבד. ור המצב שאנחנו נתונים בו, לאור ההגבלות התקציביות, איננו יכולים תחייב לקלוט את הילדים שיפלטו מבתי-ספר אלה. לכן עלינו לשקול שב אם אנחנו יכולים לבוא בתביעות שלא יעמדו במבחן המציאות, ואחר כך תקל בקשיים. לכן אני מציע לרכך את התקנות לגבי בתי-הספר הקיימים.

17.6.70

י. גולדשמידט: אני מתאר לי שהתשובה שנקבל תהיה שכל זה מתבקש לפי החוק, ולכן אין טעם שנתווכח על הדברים. אבל אנחנו מדברים כאן על בעיות ביצוע. החוק אינו ניתן לביצוע. המדינה אינה מקיימת את הרעיון היפה הזה. המדינה אינה במצב שהיא יכולה להגיד ב-1 כיוני מי יהיו אלף או אלפיים המורים שייעבדו כל אחד במקומו, ולכן ספק אם זה הוגן לדרוש דבר כזה ממי שאינו המדינה, ושהאמצעים הארגוניים והתכנוניים אינם עומדים לרשותו. אינני דואג לבעלי בתי-הספר הפרטיים או לגנות הפרטיות. אינני יודע אם אנחנו צריכים לדבר על הדיעבד. אם היה פעם רעיון שבמדינה דמוקרטית רוצים גם להשאיר איזה פתח ליוזמה, ליצירה פדגוגית - התקנות האלה מונעות את הדבר הזה לחלוטין. וכאן מדגישים שוב ושוב: על בתי-הספר הקיימים יש לרחם; לגבי החדשים - להקפיד. שום אדם לא יוכל לפתוח גן ילדים, על אחת כמה וכמה ששום קבוצת הורים לא תוכל לפתוח בית-כפר על-יסודי. יש בתי-ספר יסודיים ועל-יסודיים פרטיים בעלי רמה טובה מאד, בעלי שם במדינה, כמו "חוגים" בחיפה או בית-זפר "חורב" בירושלים, שנוצרו מתוך יוזמה זו. והם הוסיפו לנוף הפדגוגי של המדינה דברים חשובים. החינוך העצמאי כולו נוסד בצורה זו, אם כי מתוך שיקולים אחרים. היתה כוונה שתהיה אפשרות של יצירה פדגוגית גם מחוץ ליוזמה המגוונת, העשירה והברוכה של משרד החינוך או מוסדות ממלכתיים. הדרישות החמורות האלה לגבי העתיד, עד כמה שכל אחד מבין שזה צריך להיות לטובת הילדים, אופרות למעשה שלא יוכל להיות יותר דבר כזה.

אם אנחנו דנים על תקנות, הועדה צריכה

לשקול אם אנחנו רוצים לנסח את התקנות כך שזאת תהיה התוצאה הבלתי מנערת שלהן.

אני מבקש את מר שריד להתייחס לאפשרות

היו"ר א. כץ:

שבמקום הסעיף האומר "הכללים הארעיים שפורטו על-ידי משרד החינוך והתרבות בחוזר המנכ"ל מיוחד ב' (תש"ל) לגבי מבני בתי-הספר קיימים", שבו יש פירוש שכנראה הרבה בתי-ספר לא יעמדו בו - נאמץ את הנוסח של סעיף (5), המתייחס לריהוט וציוד, ושוב נאמר "התאמת הריהוט לגילם של התלמידים והתאמת הציוד לדרישות תכנית הלימודים ולמספר התלמידים". אין פה קביעות מפורטות, אלא משאירים לשיקול דעת של מישהו את התנאים המבוקשים.

אפילו אם בעלי בתי-הספר הפרטיים-ציבוריים

א. רזיאל-נאור:

והפרטיים-פרטיים ירצו להקים בנינים חדשים, נדמה לי שהם יעמדו בפני מגבלות מסוימות. לכן אולי כדי לנסח את הדברים בהתאם לכך, שהדרישות תהיינה מותאמות למצב הנוכחי בבניה, כלומר הכל לפי אפשרויות הבניה השוררות כיום. או אם יש כבר בית-ספר, אבל צריך לשפץ אותו - שתינתן אפשרות לבעלים להמשיך לקיימו, ושלא יהיה צורך לסגור אותו לאור המצב השורר היום בשוק הבניה.

בהערות הבסיסיות של רוב חברי הועדה אין

מר י. שריד:

בינינו חילוקי דעות. גם אנחנו חושבים שיש צורך להבחין בין לכתחילה ובין בדיעבד, כלומר בין בית-ספר חדש ובית-ספר קיים. לגבי בתי-ספר קיימים, ייעשה מאמץ לא לסגור את כולם כבת אחת. יש חלק שצריך לסגור אותם מיד ולהציל את הילדים מידי אנשים בלתי אחראים לגמרי, מכל הבחינות. יש כאלה שיהיה מאבק אתם. וזה טוב. נקפיד קודם כל על ענין המורים. ישנם כאלה שמעוניינים במורים טובים, שכן הם מושכים אליהם תלמידים. ישנם כאלה שמחפשים את המורים הזולים, שאינם יכולים להסתדר במקום אחר, ושאפשר לשלם להם משכורת יותר נמוכה, לא להבטיח להם זכויות סוציאליות וכו'. זה ההבדל בין המדינה ובין בעלות פרטית. לכן אם בעלות פרטית רוצה לפתוח בית-ספר, אני רוצה לדעת מה המורים שם. על המדינה אני יכול לסמוך שהיא תעשה את מיטב יכולתה להשיג את מיטב המורים.

ובכן צריכים לראות את הדברים כפי שהם,

ולתת אפשרות לסגור חלק מבתי-ספר אלה, עם חלק להיאבק כדי להעלות את רמתם וכדי לאפשר להם להמשיך להתקיים.

יש למנהל הכללי סמכות לתת רשיון זמני.

בניח שמישהו הבטיח את המורים, את תכנית הלימודים וכו', אבל הבניין הוא רע. ניתן לו רשיון פתיחה זמני, שהוא מינימום לשנה.

אני רוצה להזכיר איך נולד החוק הזה.

קבוצה של חברות כנסת מכל הסיעות טענו במשך שנים רבות: לפתיחת קיוסק יש צורך ברשיון; גן ילדים אפשר לפתוח בלי רשיון. הן דרשו פיקוח.

שבנו על אותן מאות ואלפי אמהות היוצאות לעבודה, ויש להן ילדים בני נתיים שלוש, כאשר חמש-שש אמהות מוצאות ילדה שהן רואות אותה כאחראית מוסרות לה את ילדיהן לשמירה. בסופו של דבר הגענו למסקנה שצריך יקוח. אז לא הייתי רוצה שניגרר אחרי הדואגים כביכול, הבעלים הפרטיים-רטיים, שבאו לפתור כאילו בעיה פדגוגית ממדרגה ראשונה, "להציל" ת הילדים העזובים. יש חינוך על-יסודי מפוקח, והוא מקיף 130 אלף לדים ומעלה. אז הבעיה כבר לא כל כך קשה. קיימת בעיה, אבל היא גם פתרת על-ידי בעלים אחראים. אינני אומר שכל המוסדות הפרטיים הם רעים. ש ביניהם גם טובים. אבל יש גם רעים. יש גופים ציבוריים שהתעוררו פתור בעיות כאלה, כמו למשל "מישלב". זהו גוף אחראי. ההסתדרות עמידה את מיטב אנשיה לרשות הפעולה הזאת שמטרתה לקלוט תלמידים כאלה. כשיו מקימים בניין ויש על מי לסמוך. מוסד כזה אנחנו נעודד. יש עוד ופים ציבוריים שונים, ארגוני נשים שמטפלים בנוער הזה.

כשבאים אלי אנשים מבתי-הספר הפרטיים, ינני משתדל להרגיע אותם. אני אומר: יש חוק, יש תקנות, השתדלו שיהיה וב. אנחנו לא נרדוף, לא נסגור בתי-ספר סתם מתוך רצון לעשות זאת, אבל שתדלו להיטיב. ויש הרבה מה להיטיב. הגיעו הדברים לידי כך שבית-הספר רטי אחד, שמקבל מאתנו שכר לימוד מודרג והוא נמצא בפיקוח, מקבל גם ההורים שכר לימוד. הוא אומר: כשאקבל כסף ממשרד החינוך, אחזיר הורים. וההורים משלמים. כשהודענו שנכטל את שכר הלימוד המודרג, קלנו מה יהיה. כי פירוש הדבר שנעניש את ההורים. לבסוף הגענו לכך נשלים את זה עד סוף השנה, אבל בעוד שנה ניסול מהם את הזכות לשכר ימוד מודרג. שלחנו איש שלנו לבדוק את החשבונות, גירשו אותנו. ואחרי ל זה הוא אומר: אני מפוקח. אז לא היה חוק שיחייב אותו להראות לנו ת החשבונות. לפי חוק זה הוא יהיה חייב לעשות זאת.

לסיכום, זו המדיניות של משרד החינוך: ם יהיו בתי-ספר שהם למטה מכל ביקורת, אולי נסגור אותם. יש בתי-ספר הם בגדר הנסבל, נאפשר להם להתאושש ולהעלות את רמתם. כל מה שאני ומר הוא במסגרת החוק. מה שהחוק לא יאפשר לנו - לא נעשה. לא נעשה ותר שום ריכוך. אנחנו רוצים שהקהל ידע שהחוק הזה חמור. החוק מאפשר נו להיות גמישים בתוך המסגרת החמורה.

ר גולדמן: גם אני בדעה שניתן להפעיל את המבחנים האלה במידה מסוימת של גמישות, וזאת שני טעמים: כאן כתוב שהמנהל הכללי יתחשב במבחנים אלה. לא נאמר שאם רמה של בית-הספר הובטחה, אבל יש איזה פרט שאינו עונה על הדרישות - אז אסור למנהל הכללי לתת את הרשיון. שנית - הוא יכול להתנות את תן הרשיון בתנאים שיש לקיימם או מראש או אחרי נתינת הרשיון. כלומר, דוגמה שמענו מחבר הכנסת גולדשמידט בענין הגננת - הוא יכול לומר: תנאי שלי הוא שתעסיק גננת מוסמכת, ואני רוצה לדעת עד 1 באוגוסט מי יא. אז הוא יכול לתת רשיון על תנאי. יש גם תנאים שאפשר למלא ותם אחרי מתן הרשיון.

ר שריד: מה שאיננו במסגרת החוק - לא ייעשה.
יו"ר א. כץ: אנחנו נסכם את הדיון הזה בישיבת הועדה בעוד שבועיים.

הרמן: אני רוצה להתייחס לענין הסיור לצפון. היו לי קצת ספקות לגבי הסיור הזה, שצריך עלות הרבה מאד כסף. מה שחשוב לנו הוא לראות את המצב מקרוב ולעמוד ל התנאים הקשים. את זה קשה לעשות עם קבוצה של 10-12 איש, כשבכל מקום תעכבים לזמן קצר מאד, ואין אפשרות ממש להתעמק בבעיות. אני מציעה, אם רוצים לעשות פיקורים מסוג זה, לחלק את הועדה לקבוצות של שלושה-רבעה חברים, שכל אחת תבקר במקום אחד, תישאר בו יותר זמן, תתעמק ותר בבעיות ותכיר אותן יותר מקרוב, יש לצאת לסיורים לימודיים, בל צריך לתת להם צורה אחרת. מתוך כמה סיורים שהשתתפתי בהם, היתה י הרגשה לא נעימה. לא מצליחים ללמוד את הבעיות, ויש בזה קצת בזבוז. ני מבקשת להקדיש מחשבה לכל הנושא של הסיורים.

יו"ר א. כץ: הועדה שלנו תצטרך לגבש שיטת עבודה, גם לגבי סיורים. לגבי הסיור בצפון - הוא בר נקבע, ונקיים אותו כמתוכנן. אני חושב שההצעה של חלוקת הועדה קבוצות מצומצמות יותר היא טובה. נשקול זאת לקראת הסיורים הבאים. ש לדאוג גם לתיאום בין הועדות.